

Азон ва иқома айтишнинг ҳам ўз тартиби бор!

11:15 / 25.02.2019 12426

Азон китоб, суннат ва ижмоъ билан событ бўлган Ислом шиоридир!

Абу Бакр ибн ал-Мунзирининг наздида жамоат намозлар учун сафарда ҳам муқимликда ҳам аzon айтиш фарздир.

Имом Молик жоме масжидларда аzon айтиш вожиб деган.

Ато ибн Абу Рабоҳ ва Мужоҳид ибн Жабр: “Азон айтилмасдан ўқилган намоз саҳих эмас”, деган. Имом Авзай ҳам шу фикрда бўлган.

Ал-адавий эса: “Имом Аҳмад ибн Ҳанбалнинг наздида аzon айтиш фарзи кифоя дейилган” – деб айтган.

Зоҳирийлар: “Азон ва иқомат ҳар бир намоз учун вожиб” дейишган. Аммо аzon ва иқомасиз намоз дуруст бўлиш-бўлмаслигига уларнинг ҳам ўзаро ихтилофи бор.

Имом Шофеъий ва Исҳоқ ибн Роҳавайҳнинг наздида аzon айтиш суннат. Имом Нававий шу қавлни жумҳурнинг қавли деган.

Бизнинг ҳанафий уламоларимиз ҳам ёппасига шу – суннат деган гапни айтганлар. Матнларда ҳам аzon суннат деб келтирилган.

Машойихларимиз орасида аzon вожиб деганлари ҳам бўлган. Улар имом Муҳаммад раҳимаҳуллоҳдан ривоят қилинган: “Агар шаҳар аҳолиси

азондан воз кечишиша, уларга уруш эълон қиласиз” - деган фатвога таянишган. Уларга: “Уруш эълон қилинишининг сабаби маъруф амални ёппасига тарк қилишгани учундир. Бундан аzonнинг вожиблиги келиб чиқмайди” - деб жавоб берилган.

Муаззинлик ва имомликдан қай бири афзаллигида уламоларнинг ихтилофи бор. Бир гурӯҳ олимлар муаззинлик афзал дейишган. Улар бу сўзга Аллоҳ таолонинг ушбу оятини далил қиласидилар:

اُلْمُسْلِمِينَ مِنْ إِنَّنِي وَقَالَ صَلِحًا وَعَمِلَ اللَّهُ إِلَى دَعَآ مِمَّنْ قَوْلًا أَحَسَنُ وَمَنْ

“Аллоҳга даъват қилган, солиҳ амалларни қилган ва «Албатта, мен мусулмонларданман!» деган, кишидан ҳам гўзал сўзли ким бор?! (Фуссилат сураси, 33-оят).

Шунингдек, ушбу ҳадисга ҳам таянадилар:

????????? ???? ?????? ??? ??????

“Қиёмат куни муаззинларнинг бўйлари (бошқалардан) **узунроқ бўлади!**” (Ином Муслим ва Ибн Ҳиббон)

Бир гурӯҳ фуқаҳолар эса имомлик яхши, чунки тўрт рошид халифалар имомликни танлашган, деганлар.

Ҳозирги замонимизда муаззинларнинг ҳақ олиши макруҳ бўлмайди. “Мухтор ал-фатава” дан нақл қилиб “Сирож ал-мунир”да шундай

келтирилган.

Таҳорати йўқ одамнинг аzon айтиши макруҳмас. Асаҳҳ қавл шу. Иқома айтиши эса макруҳ.

Жунуб ҳолатда аzon айтиш макруҳ бўлади. Шунингдек, хунаса, фосиқ (ҳатто олим бўлса ҳам), мажнун, маст, ақлини танимаган ёш бола ва аёл кишининг азони ҳам макруҳ ҳисобланади.

Жунуб одам айтган аzon қайтариб айтилади. Иқомаси эса қайтарилмайди. Чунки шариатда аzonни қайтариб айтиш бор. Масалан жуманинг азони. Иқоманики эса йўқ.

Ўтириб аzon айтиш макруҳ бўлади. Лекин ўзи учун аzon айтганда ўтириб айтиш макруҳмас.

Аzonни бир жойда тик туриб айтилади. Икки жойда бир аzon айтиш макруҳ. "Дуррул-мухтор"да шундай деган.

Кўзи ожиз одамнинг аzon айтиши Ҳанафий ва Шофеъий мазҳабларига кўра макруҳдир. "Мухит"да шундай дейилган. Аммо, "Канзуд-дақоиқ"да худди қулнинг, валади зинонинг ва аъробийнинг азони макруҳ бўлмагани каби, кўзи ожизнинг аzon айтиши ҳам макруҳ бўлмайди, дейилган.

Аzon ва иқома айтиш жараёнида томоғини қириб танаҳнуҳ қилмайди. Чунки бу бидъат. Шунингдек, шу икки жаарёнда гапириш ҳам мумкинмас. Салом берганга алик олиб ҳам бўлмайди. Агар гапириб юборса бошидан қайта айтиш керак. "Фатҳ ул-қадир"да шундай дейилган.

Маждул-аимма Туржумоний "Ал-Қуня"да келтиришича, аzon орасида томоғини қириш ё йўталиш учун тўхтаб вақф қилса аzonни қайтариб айтиш шарт эмас, аммо кўп йўталиб вақф чўзилиб кетса қайтариб бошидан айтиш керак.

Масjidнинг ичидагон айтилмайди. "Фатавои Қозихон"да шундай дейилган. Аzonни масжид ҳовлисида, баланд жойда, иқомани эса ерда айтиш суннат. "Шарҳ ул-иршодда" шундай. Лекин шом намозининг азонида машойихларнинг ихтилофи бор.

Маст, аёл, мажнун ва ақли пастнинг айтган азони қайтарилади. Аммо фосиқнинг азонини қайта айтиш вожиб эмас.

Намоз вақтларини билмайдиган муаззин муаззинлик савобини олмайди. “Фатавои Қозихон”да шундай дейилган. Бу гап “Фатавои Хония”да ҳам бор.

Муаззин келмаса жамоат бошқа масжидга кетиб қолмайди, балки ораларидан бири аzon айтиб намоз ўқийдилар. Гарчи битта одам бўлса ҳам.

Муаззин тоқатидан ортиқ даражада овозини баланд кўтариб ўзини қийнаши макруҳ бўлади. “Жомеъул музмарот”да шундай келган.

Форс тилида айтилган аzon – аzon эмас! Асаҳ қавл шу. “Мавоҳибурроҳман”да шундай дейилган.

Масжидда аzon ва иқомани айтган одам ўша жамоат билан намоз ўқимаслиги макруҳ бўлади. Чунки у одамларни яхши ишга жамлаб қўйиб ўзи ташлаб кетяпти. “Матолиб ул-мўминин”да шундай дейилган.

Азондан кейинги “тасвib” (иқома айтишдан олдинги “такбири қома”, “иқома” каби сўзлар)ни Кўфа олимлари пайдо қилган. Имом Абу Юсуф раҳимаҳуллоҳ уни муҳим ишлар билан машғул ходимларга айтиб қўйилса зарари йўқ. Масалан қози, амир кабиларга иқомадан олдин тасвib айтиб қўйилса бўлаверади, деган. Мутааххир уламоларимиз эса тасвib ҳамма намозда ҳасан деб ҳисоблаганлар. (Абдулҳай Лакнавий. *Нафъул муфти вас-саил*).

Авазбек Мўминов,

Андижон шаҳар Чинор жоме масжид имом хатиби